

Oslo den 15. oktober 1942.

UNNTAGELSESTILSTANN.

Det norske folk er klar over at det gis situasjoner som berettiger okkupasjonsmakten til å proklamere unntagelsestilstand, men alle norske kvinner og menn, - ja, alle som overhodet har bevart en rest av menneskelighet, opprøres til dypet av sin sjel når denne rett misbrukes til brutalt å myrde menn som ikke engang har hatt den fjerneste berørin med de begivenheter som har utløst unntagelsestilstanden. Hvis okkupasjonsmakten med brutale overgrep og grusomhet håper å framvinge motløshet og frykt - som underkastelse hos det norske folk, gjør den seg skyldig i en grov misforståelse. Vårt hode er bøyet i innnerlig sorg og deltagels med de mange hjem som så brutalt og uskyldig er kastet ut i sorgen. Men vår rygg er like rak. Og i sorgen blander seg en dyp forakt, avsky og motbydelighet for de menn som i blindt raseri over ikke å kunne avverge åpne angrep fra fly og fallskjermssoldater lar sin henvn gå ut over uskyldige sivipersoner.

Beretningen om de tyske rcdselskjerninger i Trondheim har gjort et dypt inntrykk i Sverige og hele den øvrige verden, forøvrig.

De brente våre gärder,
de drepte våre menn,
bak hver som gikk i döden,
står tusener igjen.

står tusen andre samlet
i steil og naken tross.
Å, döde kamerater,
de kuer ikke oss.

VVVVV

KRIGSOVERSIKT. Den 9. oktober var det et år siden den tyske presssjef Dictrich, som angivelig kom direkte fra der Führers hovedkvarter, meddelte all verden at Sovjetrådet var militært sett likvidert.

Timosjenko. Vorosjilovs armé var innesluttet i Leningrad, Budjennys hærgruppe foran Moskva var praktisk talt tilintetgjort og Timosjenkos armé knust. Bare opprensningaksjoner stod igjen. På bakgrunn av det forløpne års begivenheter er det åpenbart at det var ønskedrømmer de tyske hærledinger ønsket å gjøre verden delaktig i. De ble utbasert mot en kraft som nokk kunde fått Jerikos murer til å falle, men Moskvas ble stiende. I dag - et år etter - er de tyske tropper ~~lenger~~ fra Russlands hjerte enn dengang. Det er ikke lenger Kremls kupler tyskernes skimter i det fjerne. Det er Stalingrads deres og all verdens øyner har vært rettet mot de siste 10 uker. Allerede for 6 uker siden framholdt en svensk militærkronikør at "man betrakter edet som et mirakel at Stalingrad har kunnet holde så lenge". I dag ser det ut til at Stalingrad vil følge Leningrads eksempel, men en väger knapt å tro at det kan være mulig etter at byen ved Hitlers tale for det tyske folk er blitt stående som det store mål for sommerfelttoget i Øst. I dag er stillingen den at tyskerne står tett omkring, tildels inne i nord- og syddelen av byen som ved en tysk kile fra vest på det nærmeste er delt i to deler. Tross hensynsløs innsats fra mekaniserte avdelinger og fly har russene ved sin fantestiske utholdenhets og grenseløse offervilje greid å holde de gjenværende deler av byen praktisk talt uforandret i de siste 8-14 dager og det er tegn som tyder på at tyskernes krefter avtar hurtigere enn de russiske. Derfor er det nokk ennu en mulighet for at Stalins by borblir Stalins. Timosjenko har ved sin offensiv fra nord i området mellom Volga og Don forsøkt å sikre dette resultat. Med sterke panserstyrker er han trengt inn i de tyske linjer og tyske har forsøkt å sikre sin flanke måttet føre forsterkninger fram til denne delen av fronten. Lykkes det Timosjenko å trenge videre fram i buens ørlige kne, blir de tyske forbindelseslinjer så utsatt at det kan bli n

vendig å trekke tropper tilbake fra Stalingrad og dermed oppgi det kanskje allerviktigste mål for sommeroffensiven. Men ikke nokk med det. Uten Stalingrad ville det bli meget vanskelig og i allefall overordentlig dritt for tyskerne å holde områdene øst og syd for nedre Don. Det som står på spill forklarer den nesten overmenneskelige innsats på begge sider. Man kan regne med at været ennu noen uker tillater operasjoner i større omfang på Stalingradfronten, men høstregnet legger stadi større vanskeligheter i veien for forsyningstjenesten. Allerede nu kan det sies at det har lykkes russerne å hindre at den tyske sommeroffensiven utviklet seg til en katastrofe. Nu er det spørsmålet om det skal lykkes russerne å avslutte slaget om Stalingrad på samme måte som i fjer avsluttet offensiven ved Rostow.

I Kaukasus er tyskernes anstrengelser fremdeles rettet mot oljekilden ved Groznyj. Elven Terek danner en stor naturlig vollgrav rundt oljedistriket og selv om tyskerne på et par steder har greid å forsere floden, har ideres forsök på å trenge videre fram i Mosdokområdet hittil ikke ført til vesentlige resultater. Ennu står de 100 km. fra Groznyj som er sterkt befestet og fram til de store oljekilder ved Baku er det hele 500 km. Lenst fremme lengst vest i Kaukasus har russerne hatt initiativet og gjenerobret enoen stillinger i retning av Novorossisk.

Både på midtfronten og i Leningradområdet pågår likeledes harde kamper. Ved rsjov står russerne i byens forsteder og tyskerne har kastet inn forsterkninger for å avverge truslen mot denne viktige hjørnesten i de tyske stillinger på Moskvafronten.

Først i september var det et år siden Leningrad ble innesluttet. Av en eller annen grunn unnlot tyskerne å sette i gang det avgjørende angrep mot byen. Kanskje ventet de at den skulle falle som en moden frukt i deres hender. I så fall er de blitt skuffet. Til tross for byens forbindelse med omverdenen en stor del av året var innskrenket til luften og en rett beskjeden trafikk på den sydlige del av Ladogasjøen, har Leningrad fyldt en meget vesentlig oppgave for den samle russiske motstand. Den har hindret forbindelsen mellom finnene og de tyske hærer som rykket fram fra syd. Den har umuliggjort tysk framstøt mot knutepunktet Vologda for å avskjære den viktigste vei sydover for Murmansktiflørslene. Den har muliggjort Østersjøflåtens seiglivete motstand og den har hele tiden bundet betydelige tyske styrker. Det er mulig at de siste kraftige russiske framstøt i Leningradområdet har hatt hensikt å komme en tysk offensiv i forkjøpet. Leningrads motstandsnevne øker nemlig i vinterhalvåret da tilførslene foregår mer effektiv over den islagte Ladoga. Derfor kunde det tenkes at tyskerne vilde forsøke å eliminere dette store motstandsredet som på så mange måter ligger i veien, før forholdene endrer seg mer til russernes fordel. Med de utstrakte minebelter en nu må regne med omkring Leningrad er det lisannsynlig at et stormløp på byen i år vilde bli mindre kostbart enn ifjor, tross den lange beleiring. Det er vel derfor tvilsomt om tyskerne har råd til å betale prisen. Sannsynligheten falter for at Leningrad fortsatt skal få spille den samme rolle i den samlede russiske motstan.

AFRIKA. På fronten ved El Alamein har virksomheten vesentlig innskrenket seg til flyaktivitet med sikte på gjensidig ødeleggelse av tilførslene. Operasjonene på Madagaskar er nå på det nærmeste avsluttet etter at engelskmennene har besatt hovedstaden og alle forbindelsene om landsetninger av amerikanske styrker på forskjellige steder i Vestafrika. Er det forberedelser til de mer omfattende operasjoner må regne med i Afrika i vinterhalvåret, kanskje innledning til operasjoner i mot fransk Vest- og Nord-Afrika?

AØSTEN. Det er stadig like påfallende at japanernes operasjoner som mer direkte skulde støtte aksebrødrene i Europa fremdeles lar vent

på seg. Tyngdepunktet i begivenhetene liggende fortsatt i det sydvestlige Stillehav og en får nærmest inntrykk av at japanerne for tiden ikke makter de andre oppgaver som venter. På Ny Guinea har de vært på langsom retrett de siste par uker under australiernes forsøk på å gjenerobre fjellovergangene i Owen-Stanleyområdet. Derimot har de hatt hell med seg mer ipå Salomonøyene der forsterkninger er landsatt på Guadalcanar. Herunder har de mistet en jager mens en annen og en krysser er skadet. På aleuterne er japanerne blitt fordrevet fra to av øyene de opprinnelig besatte.

Sjøkrigen. Det foreligger nå engelsk rapport om den store Ishavskonvoi som tyskerne påsted hadde fått en så ille medfart. Konvoien medførte forsyninger og utrustning for 9 divisjoner. En del av skibene gikk tapt, men de tyske meldinger var denne gang mer ena vanlig overdrivne. På tilbakeveien mistet engelskmennene en jager, en minefeier og 6 jagerfly, mens i alt 40 tyske fly gikk tapt under disse operasjoner, 2 ubåter ble senket og 4 skadet. Konvoien medførte den største mengde krigsmateriell som på en gang er levert til Russland. 70% av skibene nådde arkangelsk.

I Svartehavet har russerne senket en rumensk destroyer og 3 forsyningskip. De to første engelske 35000 tonns slagskip er satt inn i tjenest. Derved er alle slagskipstap under krigen erstattet.

EUROPA. Gjeringen i de av tyskerne bosatte områder gir seg stadig tydeligere utslag. I Jugoslavia fortsetter guerillakrigen. Jernbanebindelsen mellom Agram og Fiume har vært avbrutt i lengere tid. I de greske fjell har Iriskarer tatt opp kampen mot besettelsesstroppene. Mest opsigtsvekkende er imidlertid den krise som er oppstått i det tysk-danske forhold. Fra tysk side er det stillet vidtgående krav om øket innflytelse for det tyske politi, overføring av ytterligere 20000 danske arbeidere til Tyskland og etter forlydende avgivelse av 30000 mann til Østfronttjeneste. Disse krav, likesom bestemmelsen om at alle belgiere mellom 18 og 50 år skal kunne utskrives til tjeneste i Tyskland, viser hvor akutt arbeidskraftproblemet er. Den forutsigelse at dette problem sammen med transportproblemet denne gang vil vise seg å være Tysklands Achillesheil, synes ikke eg mer å ga i oppfyllelse.

KIRKEN. Onsdag den 7 oktober har statspolitiet forkynt utvisningsordre for følgende prester:

Dømprost Hygen, pastor H.E. Wisloff, pastor Ingvald B. Carlsen, pastor Ros samtlige i Oslo, pastor Riise Hansen, Ullern, pastor H.C. Christie, Østre Bærum. De forvises fra Oslo og Akershus fylker. Pastor Christie dessut fra Buskerud fylke. Prestene skal være ute av fylkene senest torsdag 1. oktober. Biskoppene har fått ordre om ikke å forlate sine hjem.

vVv

Ukons citat: I De procriptione haereticorum kap. 41, taler Kirkefaderen Tetullian (død år 230) om kjetternes kirkeskikker. Han sier bl. a.:

"Deres ordinasjoner er tilfeldige, uoverlegte, lite bestandige. Snart innsetter de nyomvendte, snart menn som er bunnnet til verden, snart dem som er falt fra vår kirkø, for at disse skal kaste øre over dem, for noen sannhet kan de ikke gi dem. Intet sted gjøres raskere avancement enn i rebellernes leir, hvor de lever det å være der anses som fortjenstfullt. Derfor er en biskop idag, imorgen en annen; idag er den en som imorgen er lekter; idag er den prest som imorgen er legmann; ti også til legmann gir de prestelige funksjoner."

De nye skjemaer for søknad om offentlige stillinger som innenriksdept. krever benyttet, inneholder spørsmål om jødisk avstamning, medlemskap i hemmelige foreninger (frimurerlosjen o.l.). Disse spørsmål må ikke besvares.

VVV

Avisenes papirforbruk skal ytterligere nedskjæres med 25%.
Dette forhindrer ikke at "Norsk Arbeidsliv" som ingen leser, spres over landet i hundretusenvis. Dessuten er det startet et nytt naziorgan: Gjallarhorn, som skal gjengi artikler fra pressen.

VVV

"Speilet", den nye nazirevyscene som er opprettet av den beryktede Per Sandberg, fikk en knusende kritikk etter premieren, men så var det heller ikke lykkes å mobilisere en eneste habil norsk kunstner til dette foretagende. Revyen er skrevet av den svenske grammosjarmør Johnny Bode, som også gjester i revyen. Bode var tidligere best kjent som gjest på Långholm, Sveriges Akershus.

VVV

Hvilke bøker kan man kjøpe? Det bokkjøpende publikum har vist en enestående holdning overfor N.S.-forlagenes bøker. Har disse forlagene hatt salg, bunder det i at mange mennesker ennå ikke vet hvilke forlag som er N.S. Det er: Gunnar Stenersen, Kamban, Heroldens forlag og Blix. Den siste prøver å liste sin nye reiseserie på publikum ved ikke å firmamerke bøkene. De selges til den skamløse pris av kr. 14,50 pr. bind. Serien redigeres av overløperen Georg Wasmuth Sejersted. Gyldendals forlag er et blantet forlag. Etterhvert som Gyldendal sender ut N.S.-forfatterne skal vi komme tilbake til Tore Hamsuns nyorientering av det gode gamle Gyldendal.

VVV

Nasjonalteatret. Streiken ved dette teater opprettholdes. Det selges fremdeles aldri over halvhundre billetter til forestillingerne. Det tyder på en overveldende teaterinteresse hos N.S. Ved "Festforestillingene" 25. september var det dårlig hus i alle teatre. Flyalarmen om formiddagen hadde skremt våre makthavere vekk. I Nasjonalteatret var forestillingen ikke slutt da aftenens flyalarm gikk. Dermed måtte hele publikum i undergrunden. Regjeringens medlemmer og teatersjefen reddet seg først ned og kom dermed sist opp - kl. 3-3½ om morgonen.

VVV

Første norske familie landsforvist.

"Etter ordre av Reichsführer SS Himmler" ble fru advokat J.B. Hjort med 6 barn mellom 21 og 2 år forrige uke deportert i fly til Tyskland hvor adv. Hjort har sittet fengslet i 7 måneder. Den eldste datter som var nyforlovet og nettopp myndig, ansøkte om å få bli tilbake her og gifte seg. Dette ble kort avslått - det tyske politi hadde ikke tid til å beskjeftige seg med denslags bagateller. Enhver forbindelse med familien i Norge er forbudt.

VVV

Etter "riksmøtet". Skriver svensk Socialdemokraten i en leder bl.a.: "I to år har nu N.S. ved tyskernes hjelp sittet ved makten i Norge og det som i denne tid har foregått av "nyreising" tør vel i framtiden komme til å høre til de dunkleste blad i landets historie. Med terror, hevnaksjoner, voll og undertrykkelse er man kommet herlig langt i Norge. Lengre kan en knapt komme. ---- Sult, koncentrasjonsleirstemning og fogdevelde er de gaver Quisling og hans nikkedukker har skjenket det frihetselskende og rakryggete norske folket." --- Om det planlagte "riksting" skriver bl.a.: "Den nye norske

riksdagen skal bli et "politisk forum av rådgivende, orienterende og eventuelt bekreftende natur", og denne siste funksjon turde, liksom i foregangslandet, bli den hovedsakelige oppgave. Det blir å stå opp og sitte ned på kommando og innflytelsen på landets stell kommer til å innskrenke seg til disse mekaniske funksjoner i kneleddet, Resten sørger nok okkupasjonsmakten for som tidligere. Arme land og folk."

VVV

Straff for bombeangrepet på Oslo 25.sept.

25.sept. ble en rekke jøssinger jaget fra sine hus i Oslo omegn med 12 timers varsel. Ordren om at de skulle ut av sine hjem og beskjed om hvordan de videre har å forholde seg, ble dem meddelt i følgende instruks:

"Ekkjentgjørelse. 1) De har å overlate Deres hus til bombebeskadigete. Til imorgen tidlig klokken 9 må De være ute av huset. 2) Alle rum i huset har til denne tid å være i ferdig stand. 3) Mannlig og kvinnelig bushjelp blir i huset. 4) Brenselsmateriale som veld, kuli o.s.v. blir igjen i huset. 5) De kan ta med Dem: Personlig vask og beklædningsgjenstander, toilettsaker og personlige saker som smykker, sengetøy kan tages med, men det må være igjen et skift for hver seng. Næringsmidler kan bare tages med til smarlig forbruk, ingen hamstrevarer. 6) Alle husets utgifter er også fr. for fremtiden huseierens utgifter. 7) Ved overgivelsen av huset må der settes opp en inventarliste i 3 ganger, den og alle nøkler må avgis. 8) I tilfelle De ikke følger disse foreskrevne punkter, har De å regne med straff fra Sikkerhetspoliti." "

Vi henleder oppmerksomheten på at der står at huset skal overlates til "bombebeskadigete". Da vi har brukt i erfaring at de norske bomberamte allerede er innkvartert hos norske familier, er det vel ingen tvil om hvem som skal ha disse nyeste og mest komfortable hus i Oslo omegn.

De høye tyske herrer har fått seg en kraftig skrekk i livet over at Luftwaffe ikke passer bedre på enn at engelskmennene kan komme overaskende på dem midt på høylys dag - så nå tør de ikke lenger bo midt i byen, i tyske kvarterer, men søker ly blant civilbefolkningen i Aker.

Imidlertid har ikke alle gode nordmenn hus som er attraver-dage for tyskerne. Disse får lov å være med på en annen måte. De får besøk av en hirdmann i full mundur som overleverer dem et brev av følgende innhold: "Hr. N.N. Til opprydding, istandsettelse og oppbygging av de hus, og til utbedring av de skader som ble påført beboerne i husene som ble ødelagt ved det feige terrorangrep på civilbefolkningen i Oslo 25.sept. 1942, pålegger jeg Dem, iølge ordre og fullmakt fra Innehrik Kreditkasse kr... (beløpet varierer fra 2 000 til 300 000 kr.) innen 6 dager. Hvis innbetaling ikke har funnet sted innen ovennevnte frist, får politiet ordre om å gripe inn. Stenersen (sign)"

Den nevnte konto er nu overtatt av tyskerne.

Akkurat i disse dager leser vi fra tysk hold at en delegasjon på 3 tyske soldater er reist her fra landet til dr. Goebbels og har overrakt ham 1 million kroner innsamlet i Norge "som frivillig gave fra Forsvarsmaakten til bombeherjete landsmenn".